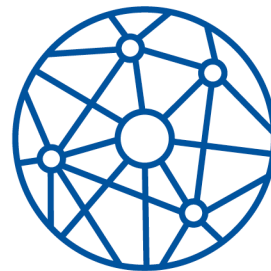

Kraków, 6/06/2026

**UNIwersYTET
JAGIELLOŃSKI**

WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

RECENZJA

osiągnięć naukowych oraz istotnej aktywności naukowej dr Aleksandry
Borek w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora
habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie
psychologia

1. Podstawa opracowania recenzji

Recenzję sporządzono na podstawie dokumentacji przedłożonej przez dr Aleksandrę Borek w postępowaniu habilitacyjnym, obejmującej w szczególności autoreferat, wykaz osiągnięć naukowych, oświadczenia współautorów oraz publikacje przedstawione jako osiągnięcia naukowe będące podstawą ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Podstawę prawną oceny stanowi art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z późn. zm.). Zgodnie z tym przepisem stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która posiada stopień doktora, posiada w dorobku osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład do rozwoju określonej dyscypliny oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

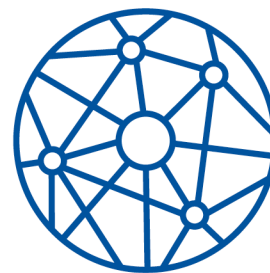
Przedmiotem niniejszej recenzji jest zatem ocena, czy przedstawiony przez Habilitantkę cykl publikacji zatytułowany „Psychologiczne i społeczne determinanty zachowań oraz mechanizmy zmiany zachowań w interwencjach dotyczących optymalizacji przepisywania antybiotyków” stanowi znaczny wkład do rozwoju dyscypliny psychologia, a także ocena, czy Habilitantka wykazuje się istotną aktywnością naukową w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy.

prof. dr hab.
Przemysław Bąbel

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków

przemyslaw.babel@uj.edu.pl
www.psychologia.uj.edu.pl

Dr Aleksandra Borek uzyskała stopień doktora (Doctor of Philosophy, PhD) w 2016 roku w ramach wspólnego programu doktorskiego realizowanego przez Uniwersytet w Exeter i Uniwersytet w Plymouth. Następnie była związana przede wszystkim z Uniwersytetem Oksfordzkim, gdzie rozwijała swój program badawczy poświęcony psychologicznym i społecznym uwarunkowaniom zachowań zdrowotnych związanych ze stosowaniem antybiotyków. Obecnie jest zatrudniona na Uniwersytecie SWPS.

**UNIwersYTET
JAGIELLOŃSKI**

**WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII**

2. Ocena osiągnięć naukowych

2.1. Ocena cyklu publikacji przedstawionego jako osiągnięcia naukowe

Przedstawione przez Habilitantkę osiągnięcia naukowe stanowią cykl czternastu powiązanych tematycznie publikacji zatytułowany „Psychologiczne i społeczne determinanty zachowań oraz mechanizmy zmiany zachowań w interwencjach dotyczących optymalizacji przepisywania antybiotyków”. Cykl ten został opublikowany po uzyskaniu stopnia doktora i tworzy spójny program badawczy poświęcony psychologicznym, społecznym i organizacyjnym uwarunkowaniom stosowania antybiotyków oraz możliwościom modyfikowania zachowań personelu medycznego.

**prof. dr hab.
Przemysław Bąbel**

Jednym z najważniejszych atutów osiągnięcia jest wysoki udział własny Habilitantki. W większości publikacji występuje ona jako pierwsza autorka, a analiza oświadczeń współautorów wskazuje, że odgrywała kluczową rolę w planowaniu badań, opracowywaniu procedur, analizie danych, interpretacji wyników oraz przygotowywaniu publikacji.

Pozytywnie należy ocenić również poziom czasopism, w których ukazały się publikacje wchodzące w skład osiągnięcia. Obejmują one zarówno czasopisma z zakresu nauk medycznych i nauk o zdrowiu, jak i czasopisma zajmujące się wdrażaniem interwencji zdrowotnych oraz badaniami behawioralnymi.

**ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków**

**przemyslaw.babel@uj.edu.pl
www.psychologia.uj.edu.pl**

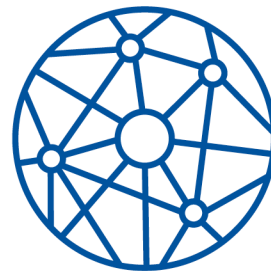
Pewne zastrzeżenia budzi natomiast uwzględnienie w osiągnięciu kilku artykułów opublikowanych w czasopiśmie *Antibiotics* wydawnictwa MDPI. Nie podważam jakości metodologicznej tych prac, jednak decyzja o ich włączeniu do osiągnięcia może budzić pewne wątpliwości, zwłaszcza że Habilitantka dysponuje wystarczającą liczbą publikacji opublikowanych w czasopismach o bardziej ugruntowanej pozycji w środowisku naukowym.

Największą zaletą przedstawionego osiągnięcia jest jednak jego programowy charakter. Kolejne badania tworzą logiczną sekwencję prowadzącą od identyfikacji determinant zachowania, poprzez analizę mechanizmów zmiany zachowania, aż do projektowania, wdrażania i ewaluacji interwencji.

2.2. Najważniejsze osiągnięcia naukowe oraz ich znaczenie

Centralnym problemem badawczym analizowanym przez Habilitantkę jest pytanie o to, dlaczego pracownicy ochrony zdrowia nie zawsze stosują się do zaleceń dotyczących racjonalnego przepisywania antybiotyków oraz w jaki sposób można skutecznie zmieniać takie zachowania. Jest to problem o dużym znaczeniu zarówno naukowym, jak i społecznym, ponieważ niewłaściwe stosowanie antybiotyków stanowi jeden z głównych czynników przyczyniających się do rozwoju antybiotykooporności.

Za pierwsze i najważniejsze osiągnięcie naukowe uznaję identyfikację psychologicznych, społecznych i organizacyjnych determinant zachowań związanych z przepisywaniem antybiotyków. Szczególne znaczenie ma opublikowana w czasopiśmie *BMJ Open* analiza badań jakościowych i interwencyjnych dotyczących racjonalnego stosowania antybiotyków. Habilitantka wykorzystała w niej *Theoretical Domains Framework* do systematycznej identyfikacji czynników wpływających na zachowania pracowników ochrony zdrowia. W wyniku

**UNIwersYTET
JAGIELLOŃSKI**

WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII

prof. dr hab.
Przemysław Bąbel

ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków

przemyslaw.babel@uj.edu.pl
www.psychologia.uj.edu.pl

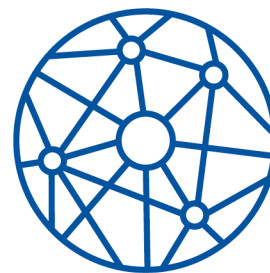
przeprowadzonych analiz zidentyfikowano 41 determinant zachowania przyporządkowanych do szeregu domen teoretycznych, obejmujących między innymi przekonania dotyczące konsekwencji działania, wpływy społeczne, emocje, czynniki środowiskowe oraz umiejętności.

Wyniki te mają istotne znaczenie naukowe, ponieważ pokazują, że decyzje dotyczące przepisywania antybiotyków nie są wyłącznie rezultatem wiedzy medycznej ani racjonalnej analizy sytuacji klinicznej. Są one kształtowane przez złożony układ czynników psychologicznych, społecznych i organizacyjnych. Tym samym badania Habilitantki dostarczają kolejnych argumentów potwierdzających znaczenie psychologicznych modeli zachowania w wyjaśnianiu decyzji podejmowanych przez pracowników ochrony zdrowia.

Drugim ważnym osiągnięciem jest wykazanie ograniczeń interwencji opartych wyłącznie na edukacji i przekazywaniu wiedzy. W wielu publikacjach Habilitantka pokazuje, że sama znajomość zaleceń klinicznych nie wystarcza do zmiany zachowania. Skuteczne interwencje powinny uwzględniać również przekonania, normy społeczne, emocje oraz warunki organizacyjne, w których funkcjonują pracownicy opieki zdrowotnej. Wniosek ten ma istotne znaczenie zarówno dla psychologii zdrowia, jak i dla praktyki ochrony zdrowia.

Trzecim osiągnięciem jest rozwijanie podejścia wykorzystującego teorie zmiany zachowania do projektowania interwencji zdrowotnych. Habilitantka konsekwentnie wykorzystuje narzędzia wypracowane na gruncie psychologii zdrowia i nauk behawioralnych, takie jak *Theoretical Domains Framework*, *Behaviour Change Wheel* czy klasyfikację technik zmiany zachowania. Szczególnie cenne jest to, że narzędzia te nie są wykorzystywane wyłącznie do interpretacji wyników badań, ale stanowią podstawę projektowania nowych interwencji.

Na uwagę zasługuje również rozwijanie badań dotyczących wdrażania interwencji zdrowotnych w praktyce klinicznej. Dobrym

**UNIwersYTET
JAGIELLOŃSKI**

**WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII**

**prof. dr hab.
Przemysław Bąbel**

**ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków**

**przemyslaw.babel@uj.edu.pl
www.psychologia.uj.edu.pl**

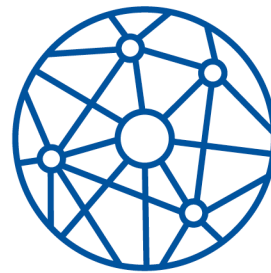
przykładem jest badanie poświęcone wdrażaniu strategii racjonalnego stosowania antybiotyków w placówkach podstawowej opieki zdrowotnej. Wyniki wskazują, że sama dostępność skutecznych interwencji nie gwarantuje ich wykorzystania w praktyce, a kluczowe znaczenie mają procesy organizacyjne, zaangażowanie liderów oraz sposób wdrażania zmian.

W kolejnych badaniach Habilitantka analizowała między innymi stosowanie odroczonego recept antybiotykowych, wykorzystanie testów diagnostycznych wykonywanych przy pacjencie oraz nowe podejścia do komunikacji z pacjentami. Szczególnie interesujące są badania pokazujące, że niepewność kliniczna, tolerancja ryzyka oraz oczekiwania społeczne mogą wpływać na decyzje lekarzy dotyczące przepisywania antybiotyków.

Na pozytywną ocenę zasługuje również różnorodność stosowanych metod badawczych. Habilitantka wykorzystuje zarówno badania jakościowe, przeglądy systematyczne, syntezy jakościowe, jak i badania mieszane. Pozwala to na wieloaspektowe analizowanie badanych problemów i zwiększa wiarygodność formułowanych wniosków.

Na szczególne podkreślenie zasługuje wysoka użyteczność społeczna prowadzonych badań. Problematyka antybiotykooporności należy obecnie do najważniejszych wyzwań zdrowia publicznego, a wyniki badań Habilitantki mogą być bezpośrednio wykorzystywane przy projektowaniu i wdrażaniu interwencji służących ograniczaniu tego zjawiska.

Podsumowując, za najważniejsze osiągnięcie naukowe Habilitantki uznaję nie pojedynczy wynik badawczy, lecz stworzenie spójnego programu badań wykorzystującego współczesną psychologię zdrowia do identyfikowania determinant zachowań zdrowotnych, projektowania interwencji służących zmianie zachowania oraz badania

**UNIwersYTET
JAGIELLOŃSKI**

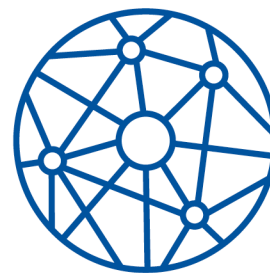
**WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII**

**prof. dr hab.
Przemysław Bąbel**

**ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków**

**przemyslaw.babel@uj.edu.pl
www.psychologia.uj.edu.pl**

warunków ich skutecznego wdrażania. Program ten cechuje się wysoką konsekwencją metodologiczną i wyraźną logiką rozwoju kolejnych badań.

**UNIwersYTET
JAGIELLOŃSKI**

**WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII**

2.3. Ocena, czy przedstawione osiągnięcia stanowią znaczny wkład do rozwoju dyscypliny psychologia

Zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce podstawowym zadaniem recenzenta jest ocena, czy przedstawione przez Habilitantkę osiągnięcie naukowe stanowi znaczny wkład do rozwoju dyscypliny, w której ubiega się ona o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Ocena ta nie jest całkowicie jednoznaczna. Przedstawiony cykl publikacji znajduje się bowiem na pograniczu psychologii zdrowia, zdrowia publicznego, nauk medycznych oraz badań wdrożeniowych. Co więcej, głównym celem większości prac nie jest rozwijanie teorii psychologicznych ani identyfikowanie nowych mechanizmów psychologicznych, lecz rozwiązywanie praktycznych problemów związanych z racjonalnym stosowaniem antybiotyków.

W mojej ocenie największy wpływ przedstawionego osiągnięcia dotyczy zdrowia publicznego i praktyki ochrony zdrowia. Jednocześnie nie oznacza to, że osiągnięcie pozostaje poza obszarem psychologii. Wręcz przeciwnie, wszystkie publikacje tworzące cykl opierają się na założeniu, że zachowania związane z przepisywaniem antybiotyków są zachowaniami ludzi, których determinanty mogą być identyfikowane i wyjaśniane przy wykorzystaniu teorii oraz metod wypracowanych na gruncie psychologii zdrowia.

Za najważniejszy wkład przedstawionego osiągnięcia do psychologii uznaję identyfikację psychologicznych determinant zachowań związanych z przepisywaniem antybiotyków oraz wykazanie użyteczności współczesnych teorii zmiany zachowania w analizie i

**prof. dr hab.
Przemysław Bąbel**

**ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków**

**przemyslaw.babel@uj.edu.pl
www.psychologia.uj.edu.pl**

modyfikowaniu tych zachowań. Szczególnie istotne znaczenie ma wykazanie roli przekonań dotyczących konsekwencji działania, wpływów społecznych, norm zawodowych, emocji oraz czynników środowiskowych w podejmowaniu decyzji klinicznych.

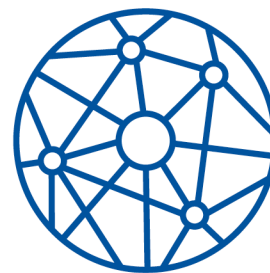
Na podkreślenie zasługuje również wykorzystanie modeli psychologii zdrowia do projektowania i oceny interwencji ukierunkowanych na zmianę zachowania. W rezultacie przedstawione osiągnięcie nie ogranicza się do identyfikacji determinant zachowania, lecz pokazuje również, w jaki sposób wiedza psychologiczna może być wykorzystywana do projektowania skutecznych oddziaływań.

Jednocześnie należy zauważyć, że osiągnięcie w ograniczonym stopniu przyczynia się do rozwoju teorii psychologicznych. Nie znajduję w przedstawionym cyklu propozycji nowych modeli teoretycznych ani nowych mechanizmów psychologicznych. Jego główną wartością jest twórcze wykorzystanie istniejących teorii psychologii zdrowia do rozwiązywania problemów o dużym znaczeniu społecznym.

Pomimo tych zastrzeżeń dochodzę do wniosku, że przedstawiony cykl publikacji stanowi znaczny wkład do rozwoju dyscypliny psychologia. W szczególności wkład ten dotyczy rozwoju psychologii zdrowia poprzez identyfikację psychologicznych determinant zachowań związanych ze stosowaniem antybiotyków, wykorzystanie teorii zmiany zachowania oraz rozwijanie wiedzy dotyczącej projektowania i wdrażania interwencji zdrowotnych.

3. Ocena istotnej aktywności naukowej

Zgodnie z art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce kandydatka do stopnia doktora habilitowanego powinna wykazywać się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej.

**UNIwersYTET
JAGIELLOŃSKI**

**WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII**

**prof. dr hab.
Przemysław Bąbel**

**ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków**

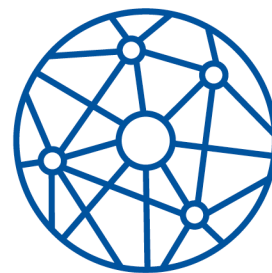
**przemyslaw.babel@uj.edu.pl
www.psychologia.uj.edu.pl**

W mojej ocenie dr Aleksandra Borek spełnia to wymaganie w sposób niebudzący wątpliwości. Po uzyskaniu stopnia doktora prowadziła działalność naukową w kilku ośrodkach akademickich, w szczególności na Uniwersytecie w Exeter oraz Uniwersytecie Oksfordzkim, a obecnie kontynuuje ją na Uniwersytecie SWPS. Tym samym jej aktywność naukowa była realizowana w więcej niż jednej instytucji naukowej, w tym przez wiele lat w renomowanym ośrodku zagranicznym. Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że zasadniczą część jej aktywności naukowej po uzyskaniu stopnia doktora była realizowana na Uniwersytecie Oksfordzkim, należącym do najbardziej prestiżowych uczelni świata.

Poza publikacjami przedstawionymi jako osiągnięcie habilitacyjne Habilitantka posiada również dorobek naukowy dotyczący psychologii zdrowia, medycyny behawioralnej oraz metodologii badań nad zmianą zachowań zdrowotnych. Publikacje te wskazują na konsekwentny rozwój zainteresowań badawczych w obszarze psychologii zdrowia i nauk behawioralnych.

Na pozytywną ocenę zasługuje również udział Habilitantki w licznych projektach badawczych realizowanych w środowisku międzynarodowym oraz uzyskanie finansowania w ramach programu „Polskie Powroty” Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej współfinansowanego przez Narodowe Centrum Nauki. Jednocześnie należy zauważyć, że doświadczenie Habilitantki w kierowaniu dużymi projektami badawczymi finansowanymi w drodze otwartych konkursów pozostaje bardziej ograniczone niż mogłaby sugerować skala jej dorobku publikacyjnego.

Habilitantka prezentowała wyniki swoich badań na konferencjach krajowych i międzynarodowych, jednak aktywność konferencyjna nie należy do szczególnie rozbudowanych na tle jej dorobku publikacyjnego.

**UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI**

**WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII**

**prof. dr hab.
Przemysław Bąbel**

**ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków**

**przemyslaw.babel@uj.edu.pl
www.psychologia.uj.edu.pl**

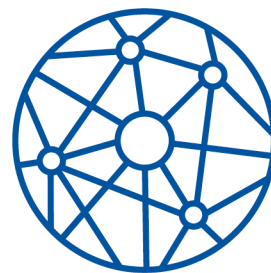
Podobnie działalność organizacyjna oraz dydaktyczna pozostają znacząco mniej rozwinięte niż działalność badawcza.

Oceniając te aspekty działalności Habilitantki należy jednak uwzględnić specyfikę jej dotychczasowej kariery naukowej. Znaczną część aktywności zawodowej realizowała ona w brytyjskich ośrodkach akademickich, przede wszystkim na Uniwersytecie Oksfordzkim, gdzie była zatrudniona na stanowiskach badawczych. W konsekwencji jej aktywność koncentrowała się przede wszystkim na prowadzeniu badań naukowych, publikowaniu wyników oraz realizacji projektów badawczych, a w mniejszym stopniu na działalności dydaktycznej i organizacyjnej. Ograniczona aktywność w tych obszarach nie powinna być zatem oceniana według tych samych kryteriów, które zwykle stosuje się wobec osób rozwijających karierę wyłącznie w polskim systemie akademickim.

Podsumowując, stwierdzam, że dr Aleksandra Borek wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni i instytucji naukowej, w tym przez wiele lat w renomowanych ośrodkach zagranicznych. Wymaganie określone w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce należy zatem uznać za spełnione.

4. Podsumowanie i ocena końcowa

Przedstawione przez dr Aleksandrę Borek osiągnięcia naukowe stanowią spójny i konsekwentnie realizowany program badań poświęcony psychologicznym, społecznym i organizacyjnym uwarunkowaniom zachowań związanych ze stosowaniem antybiotyków. Szczególnie wysoko oceniam identyfikację psychologicznych determinant tych zachowań, wykorzystanie współczesnych teorii zmiany zachowania do projektowania interwencji oraz analizę warunków skutecznego wdrażania rozwiązań służących racjonalizacji stosowania antybiotyków.

**UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI**

**WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII**

**prof. dr hab.
Przemysław Bąbel**

**ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków**

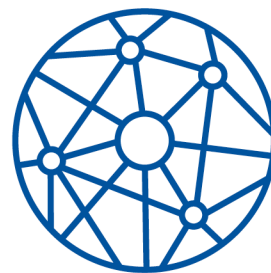
**przemyslaw.babel@uj.edu.pl
www.psychologia.uj.edu.pl**

Na podkreślenie zasługuje również wysoki stopień samodzielności naukowej Habilitantki, znajdujący odzwierciedlenie w licznych pierwszych autorstwach, znaczącym wkładzie w projektowanie badań oraz aktywnej roli odgrywanej w międzynarodowych zespołach badawczych.

Jednocześnie należy wskazać pewne ograniczenia przedstawionego osiągnięcia. W mojej ocenie największy wpływ cyklu publikacji dotyczy zdrowia publicznego, organizacji opieki zdrowotnej oraz badań wdrożeniowych, podczas gdy jego wkład do psychologii ma przede wszystkim charakter empiryczny i aplikacyjny. Przedstawione badania wykorzystują dorobek psychologii zdrowia do rozwiązywania istotnych problemów społecznych, natomiast w mniejszym stopniu przyczyniają się do rozwoju teorii psychologicznych. Pewne zastrzeżenia budzi również uwzględnienie w osiągnięciach kilku publikacji opublikowanych w czasopiśmie wydawnictwa MDPI, zwłaszcza że Habilitantka dysponuje wystarczającą liczbą publikacji opublikowanych w czasopiśmie o bardziej ugruntowanej renomie naukowej.

Powyższe zastrzeżenia nie zmieniają jednak mojej ogólnej oceny. Analiza cyklu czternastu publikacji przedstawionych jako osiągnięcia naukowe prowadzi mnie do wniosku, że stanowią one znaczny wkład do rozwoju dyscypliny psychologia. W szczególności wkład ten dotyczy rozwoju psychologii zdrowia poprzez identyfikację psychologicznych determinant zachowań związanych ze stosowaniem antybiotyków, empiryczną weryfikację użyteczności teorii zmiany zachowania oraz wykorzystanie wiedzy psychologicznej do projektowania i wdrażania interwencji zdrowotnych.

Nie mam również wątpliwości, że Habilitantka spełnia wymagania określone w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Jej aktywność naukowa była realizowana w więcej niż jednej instytucji naukowej, w tym przez wiele lat w renomowanych ośrodkach

**UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI**

**WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII**

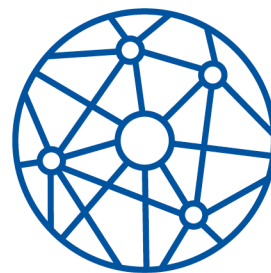
**prof. dr hab.
Przemysław Bąbel**

**ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków**

**przemyslaw.babel@uj.edu.pl
www.psychologia.uj.edu.pl**

zagranicznych, przede wszystkim na Uniwersytecie Oksfordzkim. Skala umiędzynarodowienia jej działalności naukowej zasługuje na bardzo wysoką ocenę.

W mojej ocenie zarówno osiągnięcia naukowe przedstawione jako podstawa postępowania habilitacyjnego, jak i istotna aktywność naukowa dr Aleksandry Borek spełniają wymagania określone w art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W związku z powyższym stwierdzam, że dr Aleksandra Borek spełnia wymagania określone w art. 219 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce i popieram wniosek o nadanie Jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia.

**UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI**

**WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
INSTYTUT PSYCHOLOGII**

**prof. dr hab.
Przemysław Bąbel**

**ul. R. Ingardena 6
30-060 Kraków**

**przemyslaw.babel@uj.edu.pl
www.psychologia.uj.edu.pl**